

Oslo kommune
Bydel St. Hanshaugen

Møteinnkalling 8/09

Møte: Eldrerådet
Møtested: Akersbakken 27
Møtetid: tirsdag 20. oktober 2009 kl. 16.00

**MERK
TIDSPUNKTET**

Sekretariat: 23 47 53 72

SAKSKART

Åpen halvtime
Godkjenning av innkalling
Godkjenning av sakskart
Informasjon
Eventuelt

Saker til behandling

Sak 42/09	ER-protokoll september 2009	ii
Sak 43/09	Informasjon om prosjekt eldre og rusbruk	5
Sak 44/09	Tilsynsutvalg for institusjoner mv - planer fremover	8
Sak 45/09	Midlertidig forskrift om husleietilskudd etter opphør av husleiereguleringen - høring.....	9
Sak 46/09	Tilsynsutvalgets rapporter fra uanmeldt tilsyn ved Cathinka Guldberg-senteret og Jødisk bo- og seniorsenter, september 2009.....	11
Sak 47/09	Bekjentgjøring av bydelens tilsynsutvalg	13
Sak 48/09	Handlingsplan vold i nære relasjoner.....	14

Bydel St. Hanshaugen

leder

sekretær

Sak 42/09 ER-protokoll september 2009

Arkivsak: 200900642
Arkivkode: 027.2
Saksbehandler: Kristin Kaus

Saksgang
Eldrerådet

Møtedato
20.10.09

Saknr
42/09

ER-PROTOKOLL SEPTEMBER 2009

Protokoll 7/09

Møte: Eldrerådet
Møtested: Akersbakken 27
Møtetid: tirsdag 22. september 2009 kl. 15.00
Sekretariat: 23 47 53 72

Møteleder: Ulla Askeland

Tilstede: Hallgerd Olesen
Ragna Opheim

Forfall: Ivar Børsheim

Som vara møtte: Ulla Britta Gustafson (for Ulla Askeland)

I tillegg møtte: Jan Helge Nordbye
Berit Vågeby
Ingrid-Beate Gjersøe
Haakon Sandøy

Møtesekretær: Torun Nilsen

Åpen halvtime: Ingen møtt
Godkjenning av innkalling og sakskart: godkjent
Eventuelt: 2 saker, tas tilslutt

Sak 36 /09 ER-protokoll august 2009

Bydelsdirektørens forslag til vedtak

Godkjent, med følgende kommentar: Haakon Sandøy skal stå under Tilstede og Jan Helge Nordbye strykes under I tillegg møtte, da han ikke var tilstede.

Vedtak:

Godkjent

Sak 37 /09 Tilsynsutvalgets rapport fra uanmeldt tilsyn ved St. Hanshaugen omsorgssenter, juli 2009

Bydelsdirektørens forslag til vedtak

Bydelsutvalget tar sak om tilsynsutvalgets rapport fra uanmeldt tilsyn ved St. Hanshaugen omsorgssenter, juli 2009 til orientering.

Votering:

Enstemmig vedtatt

Vedtak:

Eldrerådet tar bydelsdirektørens forslag til vedtak til orientering

Sak 38 /09 Omsorgsplan 2015

Bydelsdirektørens forslag til vedtak:

Informasjon om Omsorgsplan 2015, tas til orientering.

Behandling:

Eldrerådet er opptatt av språkopplæring blant personalet, slik at det skal bli en best mulig kommunikasjon mellom brukere og ansatte. Forøvrig håper eldrerådet at omsorgsplanen er realistisk å gjennomføre. Saken tas til orientering.

Vedtak:

Eldrerådet tar bydelsdirektørens forslag til vedtak til orientering

Sak 39 /09 Seniorakademi

Bydelsdirektørens forslag til vedtak

Bydelsutvalget tar saken om Seniorakademi til orientering

Behandling:

Eldrerådet mener det er en uheldig formulering i saksfremstillingen, og ser frem til at begge eldresentrene samarbeider om Seniorakademi for neste sesong.

Vedtak:

Eldrerådet tar bydelsdirektørens forslag til vedtak til orientering

Sak 40 /09 Brukerundersøkelser 2009

Bydelsdirektørens forslag til vedtak:

Bydelsutvalget tar brukerundersøkelser ved bydelens fritidsklubber, kommunale og private barnehager og boligkontoret til orientering.

Vedtak:

Eldrerådet tar bydelsdirektørens forslag til vedtak til orientering

Sak 41 /09 Tilsynsutvalg - konsekvenser av at tilsynsutvalget ikke har fungert

Bydelsdirektørens forslag til vedtak

Bydelsutvalget tar sak om tilsynsutvalg – konsekvenser av at tilsynsutvalgene ikke fungerer, til orientering.

Behandling:

Eldrerådet håper tilsynsutvalgene vil fungere fremover og viser forøvrig til vedlegget i saken, datert 04.09.09. Saken tas forøvrig til orientering

Vedtak:

Eldrerådet tar bydelsdirektørens forslag til vedtak til orientering

Bydelsdirektørens forslag til vedtak

Godkjent

Sak 43/09 Informasjon om prosjekt eldre og rusbruk

Arkivsak: 200802258

Arkivkode: 30

Saksbehandler: Hilde Lund

Saksgang	Møtedato	Saknr
Helse- og sosialkomiteen	20.10.09	73/09
Eldrerådet	20.10.09	43/09
Bydelsutvalget	27.10.09	194/09

INFORMASJON OM PROSJEKT ELDRE OG RUSBRUK

Bakgrunn for saken:

Etter søknad fra bydelen gav Helsedirektoratet i november 2008 tilskudd til ”prosjekt kommunalt rusarbeid i forhold til eldre”.

Søknaden beskriver at bydelen over tid har hatt ønske om å starte systematisk arbeid med kartlegging av rusproblematikk blant eldre over 67 år i bydelen. Det indikeres at denne problematikk ofte er skjult, at eldre med rus er en oversett gruppe, og at forebyggende tiltak kan gi brukere en mer verdig alderdom og spare kommunen økonomiske ressurser.

Saksframstilling/Faktaopplysninger

I bydelens søknad til Helsedirektoratet er følgende beskrevet og lagt til grunn for prosjektet:

Mål

1. Å gjennomføre en **kartlegging** av omfanget hjemmeboende eldre i bydelen over 67 år som har eller står i fare for å utvikle nedsatt almentilstand eller funksjonssvikt som følge av rusbruk.
2. Å utvikle arbeidet med målgruppen. Herunder å
 - 1) **utvikle samarbeid om og rutiner for oppfangning og oppfølging** av målgruppen internt i bydelen og med hensyn til eksterne instanser.
 - 2) gjennomføre en tverrfaglig **kompetanseheving** i forhold til arbeidet med eldre og rusmidler. Dette gjelder bydelens eldre, ansatte, fastleger og øvrige eksterne samarbeidspartnere.
3. Å **identifisere udekkede behov** ovenfor målgruppen og videreformidle dette til de aktuelle instanser

Organisering

- **Prosjektleder** er ansatt i 100% stilling til å gjennomføre prosjektet.
- **Styringsgruppen** er bydelsdirektørens lederteam.
- **Arbeidsgruppen** består av: avdelingssjef Velferd- og helseavdelingen, kvalitetssjef, seksjonssjef Hjemmebaserte tjenester seksjonssjef Forvaltningsavdelingen, bydelsoverlegen, spesialkonsulent Velferd- og helseavdelingen, pasientkoordinator Lovisenberg Diakonale Sykehus, representant for bydelens fastleger

- Fylkesmannen i Oslo og Akershus og Helsedirektoratet deltar også i arbeidsgruppen når det er ønskelig.

Prosjektets virksomhet i praksis

Hensikten med prosjektet er å etablere et varig system for oppfangning og oppfølging av målgruppen. Det vil si at det etter prosjektperioden skal ligge igjen gode, effektive rutiner for arbeid med målgruppen, som ivaretar den innen gitte økonomiske og organisatoriske rammer. Prosjektleder bruker derfor mye tid på å kartlegge hva det er rom for og ønske om hos ledere og ansatte, for at systemet som etableres skal være anvendbart og ønsket av organisasjonen.

Prosjektet arbeider med å øke kunnskapen om og bevisstheten rundt eldre rusbrukere blant ledere og ansatte i hjemmebaserte tjenester, forvaltningsavdelingen og sosialtjenesten. Det satses mye på å gjennom kompetanseheving gjøre de ansatte i stand til å se, forholde seg til og dokumentere problematisk rusbruk blant de eldre, på en etisk forsvarlig, respektfull og hensiktsmessig måte. Ut over dette arbeides det med å utvikle samarbeidet med eksterne parter.

Eldre og rusbruk

Veksten i befolkningen over 67 år er stor og vil bli større. Ifølge Statistisk sentralbyrå vil den i Norge doubles frem mot år 2060. Nordisk center för alkohol och drögforskning beskriver forandringen som "ett demografisk brytningsskede eller t.o.m som en revolution" (NAD52). Samtidig er drikkevanene i endring, og de eldre i dag drikker betydelig mer enn tidligere, som følge av økt tilgang, bedre økonomi og kulturelle faktorer. Det er grunn til å tro at denne veksten vil øke etter hvert som dagens 50-70 åringer (i finsk alkoholforskning kalt "den våta generationen") trer inn i alderdommen. Britt Slagsvold, forskningsleder ved NOVA, har eksempelvis uttalt at "i framtiden får trolig langt flere kvinner i siste halvdel av livet alkoholproblemer."

Samtidig er den medisinske forskningen i stadig større grad opptatt av skadevirkningene av overforbruk av alkohol i fremskreden alder. Det pekes på at overforbruk av alkohol kan forsterke de fleste vanlige "eldreplager", men også på at behandling har minst like stor effekt på denne gruppen som på yngre ("*Treating Alcohol and Drug Abuse in the Elderly*", Gurnack et.al.).

Ifølge Europeisk overvåkningssenter for narkotika og narkotikamisbruk er problematisk bruk av reseptpliktige legemidler vanlig blant eldre mennesker, og antallet som har et problem med bruk av psykoaktive stoffer eller som trenger behandling for en stoffrelatert lidelse kommer til å doubles frem mot 2020. Det stigende antallet som har slike problemer kommer til å bli en stor belastning på behandlingsapparatet.

Disse faktorene er det viktig for bydel så vel som samfunn å være bevisst. Det er også viktig å erkjenne den rett på spesialisert behandling og oppfølging som også denne gruppen har. Eldre over 67 år er hyppige mottagere av hjemmetjenester, pasienter ved sykehusenes somatiske poster, innlagt på sykehjem eller i alderspsykiatrien; instanser som i liten grad fokuserer på rus. De er imidlertid etter alt å dømme underrepresentert i Distriktpsikiatriske sentre, Rusmiddeletaten, alkoholklinikkene og andre behandlings- og rehabiliteringstilbud. Det er grunn til å tro at eldre 'tillates' å ruse seg slik at helse, relasjoner og livskvalitet ødelegges, på grunn av manglende kunnskap og forståelse i hjelpeapparat og samfunn, og på grunn holdninger til eldre og Eldres plager. Rusbruk hos eldre har vært lite vektlagt problem. Dette er verken etisk, helsemessig eller økonomisk forsvarlig. Ved å bidra til å fange opp eldre

rusbrukere før de opplever alvorlig funksjonssvikt og nedsatt allmenntilstand vil bydelen gjøre et viktig nybrottsarbeide og bidra til en mer verdig alderdom for sine beboere.

Status prosjektet

En grunnleggende kartlegging er gjennomført av antallet personer i målgruppen, som var høyere forventet. Av bydelens 460 personer med hjemmetjenester ble 25 stk (5,4%) definert til å ha nedsatt allmenntilstand eller funksjonssvikt som følge av rusbruk. Det er grunn til å tro at antallet som står i fare for å utvikle nedsatt allmenntilstand eller funksjonssvikt som følge av rusbruk er like høyt. Hvor mange som har et foreløpig skjult overforbruk av rusmidler er ukjent.

Kompetansehevingstiltak for å muliggjøre oppfangning av disse er iverksatt ved seminarer og møter. Samhandlingsfora internt er etablert, og kommunikasjon med relevante eksterne aktører, blant annet Lovisenberg sykehus, A-klinikkene og Rusmiddeletaten, er grunnlagt.

Helsedirektoratet og Fylkesmannens representanter har gitt positive tilbakemeldinger til prosjektets formål og drift og signalisert at de vil anbefale at det bevilges tilskudd til drift også i 2010.

Prosjektet fremover

Prosjektet vil følge opp internt i bydelen målet om økt oppmerksomhet på og dokumentasjon av rusproblematikk blant eldre. Det planlegges konkret oppskolering og bevisstgjøringstiltak av personalet ved Lovisenbergs somatiske poster, Geriatrisk avdeling og Geriatrisk poliklinikk.

Bydelens fastleger, som er svært viktige ved å kunne henvise målgruppen til behandling, skal tilbys kvalitetshevende kurs om temaet. Det planlegges etablering av et forum der eldre over 67 år inviteres til å rådgi og diskutere prosjektet. Det vurderes hvorvidt prosjektet skal henvende seg til den brede eldrebefolkning med tanke på forebygging og folkehelseperspektiv.

Bydelsdirektørens forslag til vedtak:

Bydelsutvalget tar sak om prosjekt eldre og rusbruk til orientering.

Tone Frønes
bydelsdirektør

Sak 44/09 Tilsynsutvalg for institusjoner mv - planer fremover

Arkivsak: 200900673

Arkivkode: 027.0

Saksbehandler: Torun Nilsen

Saksgang	Møtedato	Saknr
Helse- og sosialkomiteen	20.10.09	72/09
Eldrerådet	20.10.09	44/09
Bydelsutvalget	27.10.09	198/09

TILSYNSUTVALG FOR INSTITUSJONER MV - PLANER FREMOVER

Tidligere vedtak i saken:

BU-sak 166/09 og 167/09

Saksframstilling/Faktaopplysninger:

Rapport fra tilsyn 29.07.2009 er blitt lagt frem for bydelsutvalget i septembermøtet (BU-sak 166/09). Rapporter fra tilsyn 23. og 24.09.2009 vil bli lagt frem i møtet 27. oktober.

Tilsynsutvalg for institusjoner har planlagt tilsyn fremover på følgende datoer:

- *18. og 19. november*
anmeldt tilsyn ved St. Hanshauen omsorgssenter (Carema) , Cathinka Guldborg-senteret og Jødisk bo- og seniorsenter
- *9. og 10. desember*
anmeldt tilsyn ved St. Hanshaugen omsorgssenter (Carema), Cathinka Guldborg-senteret og Jødisk bo- og seniorsenter

Dette til orientering.

Bydelsdirektørens forslag til vedtak

Bydelsutvalget tar sak Tilsynsutvalg for institusjoner mv – planer fremover til orientering

Tone Frønes
bydelsdirektør

Sak 45/09 Midlertidig forskrift om husleietilskudd etter opphør av husleiereguleringen - høring

Arkivsak: 200801094

Arkivkode: 372

Saksbehandler: Torild Neeb

Saksgang	Møtedato	Saknr
Eldrerådet	20.10.09	45/09
Helse- og sosialkomiteen	20.10.09	77/09
Bydelsutvalget	27.10.09	200/09

MIDLERTIDIG FORSKRIFT OM HUSLEIETILSKUDD ETTER OPPHØR AV HUSLEIEREGULERINGEN - HØRING

Sammendrag:

Bydelsdirektøren legger her frem en orientering om midlertidig forskrift om husleietilskudd etter opphør av husleiereguleringen.

Tidligere vedtak i saken:

BU-sak 93/09

Bakgrunn for saken:

Kommunal- og regionaldepartementet nedsatte våren 2008 en administrativ arbeidsgruppe som skulle se på hvordan staten og kommunen kunne møte de spesielle utfordringer enkelte beboere i Oslo ville få ved avviklingen av husleiereguleringen.

Et av tiltakene var at det ble etablert en midlertidig bostøtteordning for eldre mennesker med svak økonomi som fortsatt bebor disse boligene pr 01.01.2010.

Saksframstilling/Faktaopplysninger:

Den 24.06.2009 ble staten v/Magnhild Kleppa og kommunen v/ Erling Lae enig om å etablere en ordning med husleietilskudd for husstander som leier husleieregulerte boliger.

Partene ble enig om følgende kriterier for å få tilskudd:

- Leieren må være over 67 år den 01.01.2010 eller ha bodd i boligen i minst 20 år.
- Tilskuddet skal sikre en sum til livsopphold på ca kr 7 000,- for enslige og kr 11 000,- for par.
- Tilskuddet gis ikke til dem som har formue over kr 100 000,-.
- Inntekt av utleie av hybel gir avkorting i tilskuddet med 50 % av leieinntekten.
- Det gis ikke tilskudd for husleie over kr 14 500,- pr mnd. I tillegg gis en kompensasjon for oppvarming på kr 500,-.

Kostnaden ble beregnet til 40 mill kr hvorav kostnadene skal deles mellom staten og kommunen. Det antas å kunne omfatte ca 1500 husstander i Oslo.

Forskriften som her legges frem er utarbeidet administrativt av byrådsavdeling for velferd og sosiale tjenester og er i tråd den inngåtte avtalen.

Bydelsdirektørens vurdering:

Bydelsdirektøren slutter seg til forslaget til midlertidig forskrift om husleietilskudd etter opphør av husleiereguleringen.

Bydelsdirektørens forslag til vedtak

Saken tas til orientering.

Tone Frønes
Bydelsdirektør

Trykte vedlegg: Brev fra Byrådsavdeling for velferd og sosiale tjenester
Utkast til midlertidig forskrift om husleietilskudd etter opphør av
husleiereguleringen

Sak 46/09 Tilsynsutvalgets rapporter fra uanmeldt tilsyn ved Cathinka Guldborg-senteret og Jødisk bo- og seniorsenter, september 2009

Arkivsak: 200901867

Arkivkode: 240.4

Saksbehandler: Torun Nilsen

Saksgang	Møtedato	Saknr
Helse- og sosialkomiteen	20.10.09	71/09
Eldrerådet	20.10.09	46/09
Bydelsutvalget	27.10.09	197/09

TILSYNSUTVALGETS RAPPORTER FRA UANMELDT TILSYN VED CATHINKA GULDBERG-SENTERET OG JØDISK BO- OG SENIORSENTER, SEPTEMBER 2009

Bakgrunn for saken:

I henhold til Byrådssak 144/08, vedtatt i Bystyret 11.12.2008 (sak 432), pkt 9 Rapportering, skal det etter hvert besøk utarbeides en tilsynsrapport som oversendes bydelsutvalget og bydelsadministrasjonen. Likeledes skal rapportene gjøres kjent for alle bydelsutvalg i Oslo kommune. Videre skal Sykehjemsetaten ha kopi av alle tilsynsrapporter for å kunne gi sine kommentarer til rapporten.

Saksframstilling/Faktaopplysninger:

Tilsynsutvalgets virksomhet er regulert av reglement vedtatt av Bystyret. Det enkelte tilsynsutvalg skal bl.a. påse at institusjoner drives i samsvar med gjeldende lover, forskrifter, retningslinjer og vedtatte driftsplan. Utvalget skal ta stilling til klager fra pasienter og pårørende og må selv vurdere om det er rette klageinstans. Etter reglementet skal tilsynsutvalget gjennomføre fire besøk til institusjonene i året, to anmeldte og to uanmeldte.

Cathinka Guldborg-senteret

23. september foretok tilsynsutvalget *uanmeldt* besøk ved Cathinka Guldborg-senteret. Fokus for tilsynet var i hovedsak områder med forbedringspotensial fra forrige tilsyn. Disse områdene, journalføring i fagdatasystemet Geric og håndtering av muntlige og skriftlige klager, er forbedret og kan anses som tilfredstillende. Institusjonen har også fokus på aktiviteter for brukerne.

Tilsynsutvalget påpeker i sin rapport at institusjonen bærer preg av mange korttidsansatte og vikarer, i tillegg til høyt sykefravær. Det høye sykefraværet og mangel på fagpersonell kan skape problemer, bl.a. i forhold til internkontrollsystemet og i forhold til at pasienter med psykiske problemer blir plassert på demensavdeling og fagpersonell ikke "flytter" med pasienten.

Disse tingene vil tilsynsutvalget vil følge opp.

Jødisk bo- og seniorsenter

24. september foretok tilsynsutvalget *uanmeldt* besøk ved Jødisk bo- og seniorsenter. Dette var første besøk hos senteret for det nye tilsynsutvalget, og formålet med besøket var å bli kjent med stedet. Tilbakemeldingene i rapporten er tilfredsstillende, og ingen spesielle saker som må følges opp.

Bydelsdirektørens vurdering:

Hovedkonklusjonen i rapportene er positive, og bydelen er fornøyd med at tilbakemeldingene fra Cathinka Guldberg-senteret om mange korttidsansatte, vikarer og høyt sykefravær vil bli fulgt opp av tilsynsutvalget. Bydelen har ingen øvrige kommentarer til rapportene.

Oppdatert informasjon om tilsynsutvalget og oversikt over hvem som kan kontaktes vil bli sendt institusjonene med det første.

Bydelsdirektørens forslag til vedtak

Bydelsutvalget tar saken om tilsynsutvalgets rapporter fra *uanmeldt* tilsyn i september 2009 til orientering.

Tone Frønes
bydelsdirektør

Trykte vedlegg:

Tilsynsutvalgets rapporter fra *uanmeldt* tilsyn i september 2009

Utrykte vedlegg:

Sak 47/09 Bekjentgjøring av bydelens tilsynsutvalg

Arkivsak: 200900673

Arkivkode: 027.0

Saksbehandler: Tronn Jensen

Saksgang	Møtedato	Saknr
Helse- og sosialkomiteen	20.10.09	74/09
Eldrerådet	20.10.09	47/09
Bydelsutvalget	27.10.09	196/09

BEKJENTGJØRING AV BYDELENS TILSYNSUTVALG

Tidligere vedtak i saken:

BU-sak153/09, 166/09 og 167/09

Bakgrunn for saken:

Bydelsutvalget har bedt om en informasjon når det gjelder bekjentgjøring av tilsynsutvalgene i bydelen og lokal klagenemnd.

Saksframstilling/Faktaopplysninger:

Etter at medlemmene av tilsynsutvalgene og lokal klagenemnd er oppnevnt vil bydelen oppdatere og videreformidle informasjon på følgende måte:

- Det henge oppslag på hver institusjon med opplysninger om tilsynsutvalgets funksjoner, hvem som er medlemmer og hvordan de kan kontaktes.
- Bydelens internettsider og intranettsider.
- Informasjon på bydelens to eldresentre og Frivillighetssentralen.
- Bydelssidene i Lokalvisen St. Hanshaugen.
- Brev sendes ut sammen med vedtaket.

Samtidig med informasjon om tilsynsutvalgene på institusjonene, vil bydelen sende med informasjon om klageadgang generelt og om Lokal klagenemnd. Det blir informert om klageadgang i vedtaket på den enkelte tjeneste. Informasjon om klagebehandling og Lokal klagenemnd ligger på bydelens internettsider i dag.

Bydelsdirektørens forslag til vedtak

Bydelsutvalget tar saken om bekjentgjøring av tilsynsutvalgene i bydelen til orientering.

Tone Frønes
bydelsdirektør

Sak 48/09 Handlingsplan vold i nære relasjoner

Arkivsak: 200802062

Arkivkode: 321

Saksbehandler: Grete Haga

Saksgang	Møtedato	Saknr
Eldrerådet	20.10.09	48/09
Helse- og sosialkomiteen	20.10.09	75/09
Ungdomsrådet	20.10.09	35/09
Oppvekst- og kulturkomiteen	21.10.09	67/09
Bydelsutvalget	27.10.09	195/09

HANDLINGSPLAN VOLD I NÆRE RELASJONER

Sammendrag:

Bydelsutvalget i Bydel St. Hanshaugen fattet 31.03.2009 vedtak der de ber bydelen utarbeide en samordnet handlingsplan ” Vold i nære relasjoner” samt å kvalitetssikre det videre arbeidet i bydelen. Planen skal bygge på regjeringens ulike handlingsplaner, føringer som kommer fra bystyret i tillegg til det eksisterende arbeid i bydelen.

Tidligere vedtak i saken:

Bydelsutvalg sak nr 53/09

Bakgrunn for saken:

Fra Byrådet er bydelen pålagt å utarbeide samordnende planer for barn og unge i en vanskelig livssituasjon. Bydelen ønsker å se vold i nære relasjoner i en sammenheng og har laget en handlingsplan for bydelen sine ansatte med tanke på alle bydelens sine beboere.

HANDLINGSPLAN

VOLD I NÆRE

RELASJONER

2009-2011

**” Bydel St. Hanshaugen –
mangfold i sentrum”**

Innledning

Vold i nære relasjoner er et alvorlig og til dels skjult samfunnsproblem. All bruk av vold strider mot norsk lov og krenker grunnleggende menneskerettigheter.

I 1999 la regjeringen Bondevik I fram handlingsplanen "Vold mot kvinner". En ny handlingsplan "Vold i nære relasjoner" ble utarbeidet for perioden 2004 – 2007.

Siste handlingsplan "Vendepunkt" kom 2008 og er utarbeidet for perioden 2008 – 2011. Ett av målene for regjeringens handlingsplan "Vendepunkt" er å løfte tilbudet til ofrene for vold i nære relasjoner opp på den politiske dagsorden i kommunene. "Vendepunkt" fremhever nødvendigheten av en lokal handlingsplan for å kunne gi voldsutsatte et forsvarlig tilbud. Videre framgår det at styrking av samarbeidskompetansen og kunnskapen i hjelpeapparatet må være sentralt i utarbeidelsen av lokale handlingsplaner: *"et bedre samarbeid mellom myndighetene og andre aktører som møter den voldsutsatte, er av vesentlig betydning for at det skal kunne gis nødvendig hjelp og støtte"*.

Gjennom tiltakene i handlingsplanen "Vendepunkt" vil regjeringen styrke innsatsen i kommunen. Dersom en skal klare å bekjempe vold i nære relasjoner, er det ikke tilstrekkelig å styrke tilbudet til ofrene etter at volden har funnet sted. Man må forebygge og bekjempe alle former for vold i nære relasjoner gjennom flere tilnærminger:

- A. Ofre for vold i nære relasjoner skal sikres nødvendig hjelp og beskyttelse.
- B. Voldsspiralen skal brytes ved å styrke behandlingstilbudet til voldsutøvere.
- C. Ofre for vold i nære relasjoner skal gis tilbud om tilrettelagte samtaler med voldsutøver (restorative justice).
- D. Samarbeidskompetansen og kunnskapen i hjelpeapparatet skal styrkes.
- E. Forskning og utviklingsarbeid skal iverksettes og videreføres.
- F. Vold i nære relasjoner skal gjøres mer synlig.
- G. Vold i nære relasjoner skal forebygges gjennom holdningsendringer.

"Vold er enhver handling rettet mot en annen person som gjennom denne handling skader, smerter, skremmer, krenker eller får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe som den ønsker." (Per Isdal)

Volden kan være av både fysisk, psykisk, seksuell, økonomisk eller av materiell karakter. Vold i nære relasjoner kan også omhandle seksuelle og fysiske overgrep mot barn, seksuelle overgrep (voldtekt), tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og vitne til relasjonsvold. Volden kan være begått i hjemmet eller annet sted. Vold i nære relasjoner utøves av både menn og kvinner.

Med vold i nære relasjoner menes vold og/eller trusler om vold mellom familiemedlemmer, eller personer som står hverandre nær. Nære relasjoner kan være tidligere eller nåværende ektefelle eller samboer, egne barn eller barn til ektefelle eller samboer, foreldre, søsken eller andre faste medlemmer av husstanden.

Vold forekommer i mange typer forhold; i heteroseksuelle forhold, lesbiske og homofile forhold, i forhold der foreldre utover vold mot barn og i forhold der barn utøver vold mot foreldre, besteforeldre og søsken.

Ære er et positivt begrep. Det forbindes med anerkjennelse og selvrespekt. Det forbindes spesielt med patriarkalske familiemønstre. Der gjenopprettelse av ære innebærer vold blir begrepet æresvold benyttet. Æresvold er en del av vold i nære relasjoner.

Utøvelse av vold kan forstås som et psykologisk problem. Som andre psykologiske problem springer vold ut av en kombinasjon av læringshistorie, livsbetingelser, traumer, maktforhold og situasjonelle forhold. Vold kan forstås som et symptom på at noe er, eller har vært galt eller

skjevutviklet i personens liv. Vold kan være et forsøk på å mestre avmakt og kan utvikle seg som et varig reaksjonsmønster.

Utøvelse av vold kan ha alvorlig følger for utøver; ødelagte familierelasjoner, angst, selvforakt, skam, selvmordstanker/selvmondsforsøk, sosial isolasjon. Et problem kan og være voldsutøvers manglende evne til å se egen atferd som et problem eller som sitt ansvar. Utøvelse av en alvorlig voldsepisode kan forstås som en indikasjon på et følelsesmessig problem.

De aller fleste voldsutøver trenger hjelp/behandling for å slutte å bruke vold og bør ha rett til slik hjelp uavhengig av hvilke tiltak som tilbys de voldsutsatte. (Isdal, 2000)

Bydelsutvalget i Bydel St. Hanshaugen fattet 31.03.2009 vedtak der de ber bydelen utarbeide en samordnet handlingsplan ” Vold i nære relasjoner” samt å kvalitetssikre det videre arbeidet i bydelen. Planen skal bygge på regjeringens ulike handlingsplaner, føringer som kommer fra bystyret i tillegg til det eksisterende arbeid i bydelen.

En slik handlingsplan forutsetter et nært samarbeid mellom ulike deler av bydelens tjenesteapparat.

For best å kunne utvikle og å kvalitetssikre dette arbeidet er det opprettet en gruppe bestående av tre koordinatorene som representerer hver sin aldersgruppe i bydelen, 0-18, 18-67, 67+.

Koordinatorgruppen har ansvar for å fremlegge en helhetlig plan for arbeidet, samt å kvalitetssikre at dette arbeidet blir prioritert fremover. Sammen med pkt A-G fra ”Vendepunkt” vil det i handlingsplanen for Bydel St. Hanshaugen bli lagt vekt på å utarbeide rutiner for å:

- Avdekke vold i nære relasjoner.
- Sikre nødvendig hjelp og beskyttelse til ofre for vold.
- Gi et behandlingstilbud til voldsutøvere for på den måten bryte etablerte handlingsmønstre.
- Etablere tverrfaglige og tverrseksjonelle samarbeidsfora for å best kunne arbeide helhetlig med de familier/personer som opplever vold i nære relasjoner.
- Utvikle kompetanse blant de ansatte.

Handlingsplanen følger bydelens Strategisk plan 2008-2011 og Økonomiplan 2008-2011. Den sidestilles med Handlingsplan psykisk helsearbeid 2009-2010, Plan for habilitering og rehabilitering 2009 – 2011, samt den kommende Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2009-2012. Det er lederteam for St. Hanshaugen oppvekstsenter som har vært referansegruppe for handlingsplanen.

Til hvert mål i planen gis det en oversikt over hvem som har ansvar for å iverksette, gjennomføre de ulike tiltak, samt en frist for når tiltakene skal være gjennomført.

Planen spenner over et vidt aldersfelt, det er ulike føringer fra statlig og kommunalt hold i forhold til de ulike aldersgruppene, det er derfor valgt å aldersinndele deler av planen. Det er koordinatorgruppen og kvalitetssjefen i bydelen som skal evaluere planen en gang per halvår.

Bakgrunn

0 – 18 år

Utøveren av fysiske overgrep mot barn er i de fleste tilfeller far, mor, stefar eller stemor. Små barn har generelt større risiko enn eldre barn for å bli utsatt for fysisk mishandling. Dette gjelder særlig barn under ett år, hvor også risikoen for dødelig utfall er større enn for eldre

barn. Barn som utsettes for gjentatt vold løper stor risiko for å få psykiske skader. Fysisk vold ser ut til å ramme barn fra utsatte eller problembelastede familier i større grad enn andre familier. Med utsatte familier menes familier som sliter med fattigdom, rusmisbruk, psykisk sykdom eller voldsproblematikk, eller en kombinasjon av slike belastninger. (Strategi mot seksuelle og fysiske overgrep mot barn 2005 – 2009)

I NOVA- rapport 20/07 ”Vold og overgrep mot barn og unge” presenteres ny og viktig kunnskap om barn og unges utsatthet for seksuelle og voldelige krenkelser. Deltakerne i undersøkelsen var avgangselever i videregående skole som fikk spørsmål om hovedsakelig ulike typer volds- og overgrepsopplevelser. Rapporten viser at det er et ikke ubetydelig mindretall som opplever krenkelser av ulik art. 2 % av 18 og 19-åringene har opplevd å bli slått av sine foreldre mer enn 10 ganger. Forskerne mener at dette sannsynligvis er et for lavt tall, da man i 3. klasse på videregående allerede har ”falt av lasset” dersom man har ulike problemer.

I NOU 2003:31 anslår departementet at det lever barn i ca. 2/3 av de forholdene der vold utøves mot mor, og at derved mellom 12.000 og 24.000 barn årlig opplever at mor utsettes for vold. Barn som ser mor bli slått lever med den samme redselen som om volden skulle ramme dem selv. Situasjonen påfører barnet et liv med skam og hemmeligholdelse. På sikt kan livssituasjonen endre barnas psykiske helse. Nyere forskning tyder på at barn som utsettes for langvarig traumatisk stress kan påføres fysiologiske endringer i hjernen.

Bystyret i Oslo vedtok i 2007 en plan for forebyggelse og bekjempelse av vold mot barn i nære relasjoner der punkt 4 i vedtaket lyder:

” Bystyret bes påse at det i alle bydeler utarbeides handlingsplaner med konkret sett av virkemidler som sikrer hjelp og støtte til barn utsatt for vold fra nære voksne. Planen forelegges de respektive bydelsutvalgene. Helse- og sosialkomiteen holdes orientert om arbeidet.”

I budsjett for 2008 vil byrådet styrke innsatsen for barn som blir utsatt for vold. For å sikre at alle barn som blir utsatt for vold fra voksne i nære relasjoner får nødvendig hjelp, skal alle bydeler utarbeide handlingsplaner med konkrete virkemidler.

I forslag til budsjett 2009 utvider byrådet innsatsområdet til å gjelde hjelp til barn og unge i en vanskelig livssituasjon. Bydelene pålegges å utarbeide samordnende planer for barn og unge i en vanskelig livssituasjon. Vanskelig livssituasjon er konkretisert til å gjelde utsatthet for vold i nære relasjoner, oppvekst i familier med rusmisbruk og/eller psykisk sykdom eller der barn og unge står i fare for å bli utsatt for tvangsekteskap eller kjønntlemlestelse.

I Bydel St. Hanshaugen vil planen for barn og unge i en vanskelig livssituasjon være en del av bydelens handlingsplan ”Vold i nære relasjoner.”

18 – 67 år

Flere undersøkelser viser at episodisk partnervold (mild form for fysisk og psykisk krenkelse) er nesten likt fordelt mellom kjønnene. Siden hjelpeapparatet sjelden får meldinger fra menn som er utsatt for vold fra sin partner, kan det tyde på at menn har en høy terskel for å ta kontakt med hjelpeapparatet.

Vold i nære relasjoner forekommer også i likekjønnede parforhold. Omfanget her er uvisst da det ikke foreligger norske undersøkelser. Svenske studier viser at homofile og lesbiske i mindre

grad enn heterofile søker hjelp etter å ha vært utsatt for vold av partner. Tilsvarende er terskelen for å anmelde et overgrep til politiet svært mye høyere.

Personer utsatt for vold i nære relasjoner trenger hjelp til å komme seg ut av det voldelige forholdet, de trenger hjelp til bearbeiding av traumer og eventuelt hjelp til etablering av en ny tilværelse. Den enkelte trenger støtte og oppfølging for å ta ansvar og mestre eget liv, samt å hjelpe barn som har vært en del av et voldelig familieforhold. Det krever at bydelen kan bidra med praktisk hjelp og koordinering av nødvendige tiltak. Nødvendige tiltak kan være bolig, økonomisk støtte, skifte av barnehage/skole, avtaler med politiet om voldsalarm, barneverntiltak.

Kvinner med minoritetsbakgrunn i Norge har bakgrunn fra mer enn 200 land. Innvandrere utgjorde ved inngangen av 2007 omentrent 9 % av befolkningen i Norge. På landsbasis ser man en tendens til at kvinner med minoritetsbakgrunn er overrepresentert ved krisesentrene, herunder kvinner gift med norske menn. Bydelen stilles overfor utfordringer som krever spesiell kunnskap og kompetanse i forhold til voldsutsatte kvinner og barn med etnisk minoritetsbakgrunn.

I 2005 ble det utgitt en rapport fra en intervjuundersøkelse i utvalgte kommuner. Rapporten er en delrapport i prosjektet "Hvilke hjelpetilbud har norske kommuner til voldsutsatte kvinner med funksjonsnedsettelse eller funksjonshemming". Prosjektet var et samarbeid mellom Nettverk for kvinner med funksjonshemming og Krisesentersekretariatet. Av rapporten fremgår det at kvinner med funksjonsnedsettelser er mer sårbare for å bli utsatt for vold og overgrep enn andre kvinner, samtidig er mange mer avhengig av pårørende på grunn av deres funksjonsnedsettelse. Rapporten peker også på utfordringer og tiltak som må iverksettes for å avdekke og forhindre vold mot kvinner med funksjonsnedsettelser og i å bistå dem med hjelp. Vold mot kvinner med funksjonsnedsettelser er et skjult problem.

Det er i en del tilfeller sammenheng mellom vold og rus. Vold i nære relasjoner, spesielt parrelasjoner, kan også være kjennetegnet ved omfattende bruk av rusmidler. I enkelte forhold med vold og rus er det marginaliserte kvinner som ikke nyttiggjør seg, eller faller ut av eksisterende tilbud. Kvinnelige rusmisbrukere som blir mishandlet har ofte flere, mer komplekse problemstillinger de trenger hjelp til enn kvinner uten rusbelastninger.

Handlingsplan for psykisk helsearbeid 2009-2010 ble vedtatt i bydelsutvalget 28.04.2009. For denne brukergruppen er vold i nære relasjoner et lite uttalt problem. Ansatte i Rus- og psykisk helse-enheten kommer ofte i kontakt med brukere via 2. linjetjenesten i psykiatrien, som henviser disse til kommunen. Dette er brukere som ofte bor alene, er ensomme og har problemer med rus eller psykiske problemer på grunn av mobbing, incest eller andre overgrep i barndommen, og hvor dette ikke er blitt bearbeidet.

67+

Stortingsmeldingen nr 25 (2005-2006) – omsorgsmeldingen, har overgrep mot eldre som et eget tema. Her slås det fast at vold og overgrep er en av de mest skjulte formene for overgrep og at eldre som er utsatt for overgrep i mange tilfeller har vanskelig for å nå fram til hjelpetilbud som krisesenter, helsesøster, sosialkontor eller politi.

På bakgrunn av de undersøkelser som er gjort ved Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) anslås det at ca 4-6 % av befolkningen over 65 år utsettes for vold

og overgrep. For Norge vil det si at ca. 25 000 personer utsettes for fysisk vold, psykisk trakassering, sosial isolering, økonomisk/materiell utnyttning, omsorgssvikt og noen også for seksuelle overgrep. Dette tilsvarer 4 162 eldre i Oslo.

Vold og overgrep i nære relasjoner er svært tabubelagt og forbundet med mye skyld og skam. Å jobbe med eldre mennesker som har opplevd vold og overgrep er en tidkrevende prosess. Overgrepene skjer ofte i nære relasjoner, noe som gjør dette skambelagt og vanskelig å snakke om. Det tar ofte lang tid å motivere den eldre til å motta hjelp og å avdekke overgrepet.

Det er viktig at den enkelte kommune innehar kunnskap om voldsproblematikk i forhold til eldre slik at de kan gi adekvat hjelp. Det er et mål at alle kommuner i Norge utvikler og kvalitetssikrer tjenestetilbudet slik at de kan bistå eldre mennesker som utsettes for overgrep. Oslo kommune har "Vern for eldre tilbud" som både eldre og ansatte i bydel St. Hanshaugen benytter.

1desember 2008 ble det opprettet en nasjonal kontakttelefon for eldre mennesker som er utsatt for overgrep telefon nummer: 800 30 196.

A. Ofre for vold i nære relasjoner skal sikres nødvendig hjelp og beskyttelse.

	Tiltak	Gjennomføring	Ansvarlig	Frist for gjennomføring	Mål parameter
Alle	- Bydelen skal etablere et konsultasjonsteam / krisegruppe. - Bydelen skal lage en oversikt over hvor ansatte kan henvende seg for å gi hjelp til bydelens beboere.	- Medlemmer i gruppen bør bestå av: - ansatte fra Ambulant team barn og unge - familieterapeut helsestasjonen - innsatsteam for voksne - Gruppen koordineres av leder for Ambulant team og den skal bistå bydelen sine ansatte i akutt fasen (og kort tid etter) når den ansatte oppdager: - overgrep – fysisk, psykisk, økonomisk - tvangsekteskap - kjønnlemlestelse - menneskehandel - senskader etter overgrep i barndommen - Det skal lages en oversikt over steder med kontaktpersoner og telefonnummer som ansatte i bydelen kan benytte.	Avdelingssjef ONA/VHA ONA/VHA Arbeidsgruppe – se pkt D.	Januar 2010 Vår 2010 Kontinuerlig	Der er etablert konsultasjons-team / krisegruppe Det er laget en oversikt over ulike tilbud
0 – 18 år	- Tema vold i nære relasjoner skal implementeres i det enkelte tjenestesteds årshjul / årsplaner. - Det skal etableres ”selvhjelpsgrupper” til barn og unge. - Bydelen utarbeider sikkerhetsplaner for familien. - Bydelen skal sikre at kunnskap er tilstede ved alternative tiltak rundt barn og ungdom (institusjoner,	- Seksjonsleder på det enkelte tjenestested skal sørge for at dette blir fulgt opp i personalgruppen ved å : - gjennomgå rutiner og prosedyrer - gi informasjon om hjelpeapparatet - Ambulant team skal rekruttere, organisere og gjennomføre selvhjelpsgrupper. Med selvhjelpsgrupper menes her samtale med ungdom 12-15 år gjennom aktivitet i gruppe. - Det skal lages en detaljert huskeliste / oversikt over hva en person/familie bør gjøre som egenhåndtering i en akutt situasjon. - Saksbehandler påser at plasseringssted har tilstrekkelig kunnskap.	Seksjonsledere ONA Oppvekstseksjonen (i samarbeid med Forvaltningsseksjonen) Barneverntjenesten	Kontinuerlig Høst 2009 Februar 2010 Kontinuerlig	Tema er implementert Bydelen har selvhjelpsgruppe Bydelen har sikkerhetsplaner Kunnskapen er etterspurt og journalført

	fosterhjem med mer)	- Tiltaksplaner beskriver hvilke forventninger bydelen har til plasseringsstedet.	Barneverntjenesten	Kontinuerlig	Journalført i fagsystemet familia
18 – 67 år	Bydelen skal utarbeide skjema med punkter ved oppstartsamtaler.	- Det skal lages en punktvis oversikt til bruk ved første møte med bruker for å sjekke ut om vedkommende har fått hjelp tidligere eller gått i terapi.	Fagkonsulenter i Rus- og psykisk helseenhet	Vår 2010	Skjema med punkter er laget

B. Voldsspiralen skal brytes ved å styrke behandlingstilbudet til voldsutøver.

	Tiltak	Gjennomføring	Ansvarlig	Frist for gjennomføring	Mål parameter
Alle	Bydelen skal sikre at voldsutøver får hjelp til å komme i kontakt med behandlingsapparatet i 2 linje tjenesten.	- Alle avtaler bydelen har med eksterne samarbeidparter gjennomgås av arbeidsgruppen – se pkt D. - Bydelen oppretter kontakt med 2 linje tjenesten og det private hjelpeapparatet som eksempel: □ ATV □ Sentrum familiekontor □ Senter for kriseprissepsykologi □ Konfliktrådet	Arbeidsgruppen Intern-revisor Arbeidsgruppen	Vår 2010 2010 Kontinuerlig	Eksisterende avtaler er gjennomgått Avtaler er laget

C. Ofre for vold i nære relasjoner skal gis tilbud om tilrettelagte samtaler med voldsutøver (restorative justice).

	Tiltak	Gjennomføring	Ansvarlig	Frist for gjennomføring	Mål parameter
Alle	Bydelen skal sørge for kontakt med hjelpeapparatet.	- Det skal opprettes et samarbeid med ATV og konfliktrådet.	Avdelingssjef Arbeidsgruppe – se pkt D	Vår 2010	Det er samarbeid med hjelpeapparatet

D. Samarbeidskompetanse og kunnskapen i hjelpeapparatet skal styrkes.

	Tiltak	Gjennomføring	Ansvarlig	Frist for gjennomføring	Mål parameter
Alle	- Bydelen skal oppnevne en arbeidsgruppe hvor en ansatt fra hver aldersgruppe (0-18,18-67,67+) skal utarbeide nødvendige nye prosedyrer med tilhørende flytskjema og samarbeidsavtaler. - Bydelen skal arrangere kurs med eksterne foredragsholdere for bydelens ansatte. - Bydelen skal tilrettelegge for at ansatt kan hospitere i bydelens ulike tjenestesteder.	- Det opprettes en arbeidsgruppe. - Prosedyrer og flytskjema utarbeides. - Samarbeidsavtaler utarbeides med for eksempel: Politi, ATV, Kriesenter, Rusapparat, Frivillighetssentralen, Home-Start, Vern for eldre og tannleger. - Foredragsholdere inviteres fra for eksempel kriesenteret, ATV, vern mot eldre. - Seksjonsleder tilrettelegger for at ansatte kan hospitere på andre tjenestesteder.	Lederteam Arbeidsgruppe og kvalitetsjef Opplæringsansvarlig Seksjonssjef	Januar 2010 Kontinuerlig frem til 2012 Kontinuerlig fra 2010 Kontinuerlig	Arbeidsgruppe er opprettet Prosedyrer, flytsjema og samarbeidsavtale er utarbeidet Det er holdt kurs Hospitering har vært gjennomført
0 – 18 år	- Bydelen skal gi ansatte kunnskap om tegn og symptomer på barn og unge som opplever vold. - Bydelen skal arrangere interne kurs med og for bydelens ansatte.	- Det utarbeides en oversikt over alderinndelte tegn og symptomer på barn og unge som opplever vold. - En formiddag i måneden får alle bydelens ansatte tilbud om faglig påfyll.	Seksjonssjef Oppvekstseksjonen	Vår 2010 Kontinuerlig fra 2009	Det er laget en oversikt over tegn og symptomer Det er holdt interne kurs
67+	Bydelen skal opprettholde det formelle samarbeidet med ” Vern for eldre”.	- Det holdes månedlige samarbeidemøter der saker gjennomgås. Ansvar og oppgaver fordeles.	Saksbehandlere i Forvaltningsseksjon: Pleie- omsorg- og rehabiliterings	Kontinuerlig fra 2009	Det er holdt møter

E. Forskning og utviklingsarbeid skal iverksettes og videreføres.

	Tiltak	Gjennomføring	Ansvarlig	Frist for gjennomføring	Mål parameter
Alle	- Bydelen skal kartlegge vold i bydelen. Dette i de tilfeller hvor bydelens ansatte blir kjent med dette gjennom sitt arbeid med voldsutsatte. - Bydelen skal kontakte andre bydeler i SaLTo-sektorsamarbeidet for å høste erfaringer. - Bydelen stiller seg positiv til henvendelse angående forskning.	- Det utarbeides et kartleggingsskjema til bruk på alle tjenestesteder. - Bydelsdirektør mottar innspill som videreformidles til sektorsamarbeidet. - Der det kommer forespørsel fra utdanningsinstitusjonene stiller det enkelte tjenestested seg til disposisjon.	Spesialkonsulent kvalitetsutvikling Alle via avdelingssjef Avdelingssjefer	2010 Kontinuerlig Kontinuerlig	Kartleggings skjema er laget og i bruk Referat fra sektormøter Tjenestesteder har tatt imot henvendelser

F. Vold i nære relasjoner skal gjøres mer synlig.

	Tiltak	Gjennomføring	Ansvarlig	Frist for gjennomføring	Mål parameter
Alle	- Tjenestesteder i bydelen skal distribuere eksisterende informasjonsmateriell fra det offentlige og de private organisasjonene. - Bydelen skal utarbeide informasjonsmateriell for bydelen beboere og ansatte. - Bydelens tjenestesteder skal ha fokus på vold i nære relasjoner	- Informasjonsmateriell fra det offentlige og de private organisasjonene skal innhentes. - Dette gjøres ved å lage informasjonsbrosjyre i papir og ved å legge informasjon på bydelens nettside og i bydelsavisen med flere. - Det enkelte tjenestesteds implementere tema vold i nære relasjoner i sine årsplaner/årshjul. - Seksjonsleder bruker personalmøter og lignende til å ha fokus på tema.	Arbeidsgruppen Seksjonssjefer og informasjons ansvarlig i bydelen Seksjonsleder Seksjonsleder	Kontinuerlig Kontinuerlig Kontinuerlig Kontinuerlig	Informasjonsmateriell er innhentet og distribuert Informasjonsmateriell er laget Tema er implementert i årsplan/årshjul og tema er jevnlig oppe på personalmøter

G. Vold i nære relasjoner skal forebygges gjennom holdningsendringer.

	Tiltak	Gjennomføring	Ansvarlig	Frist for gjennomføring	Mål parameter
Alle	- Bydelen skal ha tilbud om ICDP grupper til brukere av bydelens tjenesteapparat. - Bydelen skal ha tilbud om besøk fra aktuelle organisasjoner.	- Seksjonsleder melder inn behov til ICDP koordinator - Koordinator organiserer og tilrettelegger - Tilpasset det enkelt tjenestested ha en fokus på tema gjennom for eksempel å invitere ”Menn mot vold”.	Seksjonsleder ICDP koordinator Seksjonsleder	Kontinuerlig Kontinuerlig Kontinuerlig	ICDP grupper er etablert Tjenestesteder har hatt besøk fra aktuelle organisasjoner

Bydelsdirektørens forslag til vedtak:

Bydelsutvalget tar Handlingsplan vold i nære relasjoner til orientering.

Tone Frønes
bydelsdirektør

Trykte vedlegg:

Ingen vedlegg

Utrykte vedlegg: